

Heilsu- og innlendismálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Dagfesting
28. maí 2018

Okkara j.nr.
18/01478-3

Málsviðgeri
Jóhan J. Lamhauge

Tygara j.nr.
17/00872-54

Viðv.: Løgtingslóg um fyrisiting av margfeldinum í náttúruni (náttúrumargfeldislógin)

Kommunufelagið skal hervið koma við viðmerkingum til omanfyri nevnda lógaruppskot, ið er sent felagnum til hoyringar tann 6. apríl 2018.

Uppskotið er sent einstøku kommununum til viðmerkingar. Tær viðmerkingar, ið eru komnar frá einstøku kommununum, eru stóran mun arbeiddar inn í hetta skriv.

Kommunufelagið hevur eitt umhvørvisnetverk, sum er sett saman av umboðum fyri kommunur, sum heilt ella partvís hava fólk í starvi innan umhvørvi, umframt umboðum fyri interkommunalu felagsskapirnar. Uppskotið hevur verið til viðgerðar í hesum forumi, eins og tað hevur verið til viðgerðar á fundi í Stýrinum fyri Kommunufelagið.

Yvirskipað sæð tekur Kommunufelagið undir við, at arbeið verður við at fáa nýggja lóggávu til fyrisiting av føroysku náttúruni og at hetta verður raðfest politiskt.

Somuleiðis tekur Kommunufelagið undir við leistinum, sum hetta lógaruppskotið er tilevnað eftir, soleiðis at atlit til náttúruna verða tikin so tíðliga sum gjørligt í eini og hvørjari fyrisitingarlígar tilgongd.

Kommunurnar eru sum kunnugt lokalir myndugleikar, bæði tá tað ræður um at skipa ymsu lokalu økini og tá talan er um ítøkiliga bygging og byggimálsviðgerð. Nýggja náttúrumargfeldislógin fer at krevja nýggjar hættir at hugsa og arbeiða eftir og í hesum høpi er ein tíðarhóskandi skipanarlóg (planlóg) ein fortreyt fyri at nýggju náttúrumargfeldislógini. Við okkara verandi skipanarlóg (lóg um býarskipanir og byggisamtyktir) koma hesir nýggju hugsunarhættir og arbeiðshættir inn í eina gamla og ótíðarhóskandi skipan, og kemur hetta heilt víst at hava óhepnar avleiðingar og óneyðugar avbjóðingar við sær. Sæð frá hesum sjónarhorni metir Kommunufelagið, at skilabetri hevði verið at raðfest eina nýggja skipanarlóg (planlóg) fremri enn hesa lógina, tí í nógvar mátar er ein nýggj skipanarlóg ein fortreyt fyri, at nýggja náttúrumargfeldislógin fer at virka eftir ætlan.

Ein av meginreglunum í uppskotinum er, at fyrisitingin skal fara fram sambært skrásettari og tøkari vitan um náttúruna og margfeldið í náttúruni. Hinvegin er longu greitt, at henda vitan, sum er fortreyt fyri at lógin kann virka, ikki er tøk í dag.

Hetta, saman við teirri sannroynd, at altjóða viðurkenda meginregluna um varsemis skylduna eisini fer at verða sett í verk sambært uppskotinum til nýggju lógina, viðførir, at vandi kann vera fyri, at lógin kemur at virka óneyðuga darvandi á framburð í lokalu økjum í Føroyum.

Mælt verður tí til, at skráseting og tað, at savna inn vitan um náttúruna í Føroyum, fær munandi hægri politiska raðfesting og at politiski myndugleikin eigur at umhugsa, hvørt eitt ávíst vitanarstöði og ein ávís nøgd av vitan eigur at vera tøkt, áðrenn lógin yvirhøvur verður sett í verk. Tí verður mælt til at ein munagóð peningaupphædd verður raðfest at nýta til ta skráseting og at framleiða vitan, ið verður mett sum ein fortreyt fyri, at lógin kann virka.

Uppskotið til lóg fyrkemur kommununum rættiliga teoretiskt og tær eru rættiliga ivasamar um, hvussu lógin skal umsitast í praksis og hvussu tann kommunali leikluturin er skipaður í mun til at fysisita og í mun til Umhvørvisstovuna og kærummyndugleikan. Hetta er heldur ikki serliga væl lýst ella nágreinað í viðmerkingunum.

Um lógin skal virka eftir ætlan, er neyðugt hjá politisku skipanini at seta munandi ressursir av til at implementera lógina, at útbúgva fólk og at gera kunngerðir og vegleiðingar til, hvussu lógin skal umsitast í verki. Tað sum sambært uppskotinum verður mett neyðugt at seta av til hesi endamá, metir Kommunufelagið als ikki vera nøktandi.

Sum kunnugt, er fyriliggjandi uppskotið tilevnað við norsku naturmangfoldloven sum fyrimynd. Kommunufelagið tekur undir við, at hetta er ein leistur sum, við neyðugum tillagingum, í nógvar mátar hóskar til føroysk viðurskifti, tí norsku og føroysku viðurskiftini og avbjóðingarnar kunnu samanlíknast.

Í 2013 gjørði Norska Kommunufelagið KS saman við Norsk Institutt for naturforskning eina frágreiðing, ið nevnist “*Naturmangfoldlovens virkninger i kommunene – En gjennomgang av kommunale erfaringer med loven*”. Avrit av frágreiðingini er hjálagt. Í frágreiðingini sæst, at 77 % av norsku kommununum hava upp til fulltíðarstarv sum er relaterað til arbeiði við náttúrumargfeldislógini.

Undir samandráttinum sæst undir yvirskriftini “*Sentrale utfordringer fra spørreundersøgelsen – punktvis oppsummering*” sæst fylgjandi:

Sentrale utfordringer fra spørreundersøkelsen – punktvis oppsummering:

- Kompetanse: Kommunenes kompetanse på naturmangfold og NML er varierende, det fremstår som spesielt viktig å sikre kompetanse i små kommuner. Dette henger også sammen med spørsmålet om ressurser. Økte ressurser til naturmangfoldarbeid vil medføre økt fokus på temaet og derigjennom bidra til å øke kompetansen i kommunene. Kommuner som ikke har tilstrekkelig kompetanse på feltet, bør søke interkommunalt samarbeid for å sikre seg tilgang på slik kompetanse dersom denne finnes i samarbeidende kommuner. Miljødirektoratet lanserte 21 august et e-læringskurs i NML kap II, som kan bidra til økt kommunal kompetanse.
- Organiseringen: det varierer hvordan kommunene benytter seg av/ organiserer denne kompetansen, eksempelvis om de har én fast saksbehandler på NML, eller om flere

saksbehandlere kan få saker relatert til NML. Interkommunale samarbeidsløsninger er også i liten grad tatt i bruk.

- Ressurser: Kommunene trenger bedre kapasitet og økonomiske ressurser til å følge opp naturmangfoldsaker. Utfordringen ligger i å allokere/prioritere nok ressurser. Dette gjelder både innad i kommunene, mens også i forhold til sentrale tilskudd.
- Saksbehandlingsprosedyrer og kartfesta informasjon: Enkle kartbaserte oversikter over naturmangfoldet lokalt, samt veiledere for bruk i saksbehandling er de klart viktigste verktøy i kommunal naturmangfoldforvaltning. Statlige miljømyndigheter som drifter dataregistre kommunene benytter seg av, må sørge for at informasjonen er oppdatert og at kvaliteten er så høy / finmasket som mulig. Kommunene må ha kompetanse på de tilgjengelige verktøy som foreligger, eller tilby opplæring i bruken av verktøyene.
- Forvaltningsreformen: Blant de kommunene som svarte at de hadde takket nei til å ta forvaltningsansvar for verneområdene, synes det som muligheten for delegeringen av lokalt ansvar for verneområder er for dårlig kjent. Undersøkelsen viste også at svært mange kommuner er ukjent med forvaltningsreformen. At mange kommuner er ukjent med dette må være et tankekors både for statlige myndigheter, kommunene og KS

Harumframt er ein av niðurstøðunum í kanningin hendan:

Konklusjoner

Kommunene har etter at NML ble implementert, blitt nødt til å vurdere naturhensyn i noe sterkere grad nå enn før. Det ser ikke ut til at utfall av saksbehandling er vesentlig endret om man sammenligner med før-situasjonen. Dette er en oppgave som kommunene og forskningen må følge med på i tiden fremover gjennom miljøvedtaksregisteret.

Út frá omanfyri standandi niðurstøðum er greitt, at avleiðingarnar í Noregi hava verið tær, at kommunurnar hava verið noyddar at nýta munandi fleiri ressursir uppá umsiting av lógini, enn av fyrsta tíð hildið, og at tað ikki sær út til, at útfallið av málsviðgerðini er munandi broytt í mun til støðuna, áðrenn lógin kom í gildi.

Tað er lítið at ivast í, at sama fer at gera seg galdandi í Føroyum, tí lógin fer at seta munandi fleiri krøv til málsviðgerð enn í dag.

Tað er lítil meining í at seta lógina í verk við hesi vitan, um tað ikki samstundis verður tikið upp til viðgerðar, hvat er hent í Noregi á hesum økinum síðani 2013.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið verður í kapitl 2 um avleiðingar av uppskotinum skrivað:

Mett verður ikki, at uppskotið fær stórvegis fíggarligar avleiðingar fyri kommunurnar, hóast onkur einstøk fyrisitingarlig uppgáva eftir lógini verður lögð til kommunurnar. Landsstýrismaðurin fær heimild til at lata kommununum aðrar av sínum heimildum eftir lógini at sita fyri, men í fyrstu syftu eru ongar ætlanir um hetta.

Grundað á omanfyri nevndu royndir úr Noregi og at føroysku kommunurnar eru planmyndugleiki, og tí dagliga koma at málsviðgera eftir lógini, er tað neyvan rætt, at hetta ikki fær stórvegis avleiðingar fyri kommunurnar. Føroysku kommunurnar eru líka ymsar í stødd og fyrisitingarligum førleikum sum tær norsku, so tí er hinvegin heldur sannlíkt, at hetta fær

munandi umsitingarligar og fíggarligar avleiðingar fyri kommunurnar, og tí eigur hesar avleiðingar at blíva nógv betri kannaðar og lýstar, eins og støða má takast til í lóggávuvarbeiðnum, hvussu hetta skal fíggjast.

Samanumtikið metir Kommunufelagið

- at ein nýggj skipanarlóg átti at verið raðfest fremri enn náttúrúrmargfeldislógin
- at manglandi skráseting og mangandi vitan, saman við meginsregluni um varsemisskylduna, kunnu virka darvandi fyri framburð í lokalu økjunum
- at munandi fleiri ressoursir eiga at verða settir av til at skráseta tøka vitan og framleiða nýggja vitan sum skal vera grundarlag undir viðgerð eftir lógini
- at neyðugt er hjá politisku skipanina at seta munandi ressoursir av til at implementera lógina, at útbúgva fólk og at gera kunngerðir og vegleiðingar til, hvussu lógin skal umsitast í verki
- at kommunurnar fáa munandi umsitingarligar og fíggarligar útreiðslur av uppskotinum og at metingin í uppskotinum av hesum ikki er røtt, og at hetta eigur at endurskoðar og støða takast til, hvussu hetta skal fíggjast
- at royndirnar í Noregi av teirra náttúrúrmargfeldislóg eiga at verða tiknar til eftirtektar og neyðugar tillagingar gjørdar, áðrenn ein feroysk lóg verður sett í verk.

Yvirlit yvir fylgiskjøl:

- Naturmangfoldlovens virkningar i kommunene – KS/FoU 2013

Vegna Kommunufelagið

Dennis Holm, formaður

Eyðun Christiansen, stjóri